

Presentació

Agricultura ecològica, sostenible, orgànica, biodinàmica, holística o permacultura són alguns dels noms que reben les pràctiques agrícoles orientades a aconseguir la sostenibilitat de la producció. Aquest objectiu és, també, el dels tractats agrícoles medievals i moderns.

Els tractats agrícoles medievals i moderns són discursos teòrics, tractats científics i manuals de pràctiques on se sintetitza la tradició agrícola d'autors de l'antiguitat i se sistematitzen noves tècniques. L'autor exerceix com a subjecte actiu que congrega un coneixement filtrat pel sedàs de la pròpia experiència, del que ha vist, del que li han explicat i del que ha fet, i així els coneixements es reformulen i amplien. En aquests tractats es compilen coneixements d'agricultura, botànica, jardineria, arboricultura, manescalia, medicina i elaboració de productes com el vi, els vinagres, les conserves, l'oli, la mel o els almívars. Tots els tractats contenen una concepció holística de la natura i, amb la sostenibilitat com a objectiu, els consells s'adrecen a conrear en perpetuïtat, sense malmetre els recursos naturals i sense comprometre les necessitats de les generacions següents.

La genealogia dels tractats comença a l'antiguitat i durant els segles XIII i XIV els textos d'autors com Pal·ladi són traduïts i copiats a mà i tornats a copiar al costat de traduccions en llengües vernacles de manuals escrits en àrab. Ens trobem dins la conjuntura del procés de vernacularització iniciat en diferents punts de l'occident europeu durant el segle XIII i que permet valuosos intercanvis en el món mediterrani. La professora d'Estudis àrabs i islàmics de la Universitat de Granada Julia María Carabaza Bravo i la investigadora del CSIC Expiración García Sánchez són les màximes especialistes en l'anàlisi d'aquests textos andalusins. Julia María Carabaza Bravo ens presenta l'article titulat «Técnicas de exterminación de plagas en los tratados agrícolas andalusíes» i Expiración García Sánchez, «Los sistemas de injerto en la agronomía andalusí». Ambdues participen en el projecte de recerca «Paisajes agrícolas y forestales en al-Andalus», en què els tractats agrícoles permeten reconstruir el paisatge agrícola a l'al-Àndalus, l'elaboració d'un catàleg complet de la flora agrícola a l'al-Àndalus i la valoració de l'impacte humà i del canvi climàtic sobre aquesta flora.

Les còpies manuscrites de manuals antics i la seva reformulació permeten la pervivència del coneixement durant segles i, amb l'arribada de la impremta, con-

figuren el substrat de la literatura agrícola del segle XVII, com és el cas de l'obra *Llibre dels Secrets d'Agricultura* (1617) de Miquel Agustí. L'article és presentat pel professor Xavier Luna i Batlle, especialista en dialectologia i autor, entre altres estudis, de l'edició d'una de les còpies agrícoles del segle XV: *Libre de plantar vinyes e arbres... (tractat d'agricultura del s. XV)* (PAM, 2011).

Per al Mediterrani, tots aquests tractats agrícoles configuren l'eix del desenvolupament de l'agricultura i de la viticultura dels segles XVIII i XIX i, més enllà de la riquesa documental que representen per a historiadors i filòlegs, els consells d'arboricultura o viticultura que inclouen poden també ser un dels fonaments d'una nova agricultura per al segle XXI.

Maria Antònia Martí Escayol
Universitat Autònoma de Barcelona.
Departament d'Història Moderna i Contemporània

